

I väntan på kransnedläggningen vid Taipale-minnesmärket.

Furstligt och festligt i Jyväskylä

För första gången gästades ett krigsbarnsevenemang här i Norden av en medlem av kungahuset. Prinsessan Christina glädde krigsbarnen i Jyväskylä med att delta i de internationella krigsbarnsdagarna i mitten av augusti.

Hon deltog både vid minnesceremonin vid Taipale-monumentet och vid huvudfesten. Där höll hon ett anförande och berättade i korthet om det svenska kungahusets engagemang för Finland under krigen.

Prinsessan Christina.

Se sidorna 3, 8, 9 och 10.

Därför minns vi Taipale

Ordf. Matti Pylvinen och sekr Ritva Aaltokallio lägger ner en krans vid Taipale-monumentet, Pauli Lampinen är närmaste vittne.

Bilder: Tapani Rossi.

Den finska soldatens fysiskt och psykiskt självutplånande kamp under vinterkriget i försvaret av hem, härd och fosterland kom till uttryck inte minst på Karelska näsets östligaste sektor, där Taipaleenjoki mynnar ut i Ladoga.

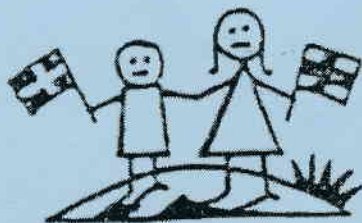
I kampen om de finska ställningarna på Taipalefronten stupade ca 1500 man. Åtskilliga av dessa kom från Jyväskylä och närliggande orter. Fienden lyckades trots enorma insatser och förluster inte bryta det finska försvaret vid Taipale.

Monumentet är rest till ära och minne av de stupade, men också som en hyllning till alla soldater som sårats, förfrusit, invaliderats och till dem som orkade stå emot en till synes överlägsen fiende.

Det var därför krigsbarnen i Jyväskylä lade ner en krans.

Tapani Rossi

Se även sidorna 4-5!

Riksförbundet
Finska krigsbarn

Från redaktionen

Detta nummer domineras helt av rapporteringen från krigsbarnsdagarna i Jyväskylä. Det evenemanget betraktar vi som ett av de mer betydelsefulla i vår verksamhet hittills. Det fick också stor uppmärksamhet mycket tack vare att prinsessan **Christina** hedrade oss med sin närvaro.

Nu hoppas vi att svenska kungahuset ska låta sig representeras även vid vårt nästa stora arrangemang: invigningen av krigsbarnsstatyn i Haparanda 25-27 april nästa år.

Eftersom Finlands president **Tarja Halonen** lovat delta skulle det kännas märkligt om inte Sverige ställde upp med både kung **Carl XVI Gustaf** och drottning **Silvia**! Kungahuset var ju mycket aktivt involverat i krigsbarnsverksamheten under kriget, och prinsessan **Sibylla**, kungens mor, hade själv ansvar för tre finska bröder.

Vi lovar återkomma med mer information om Haparanda-projektet i nästa nummer, förhoppningsvis också med positiva rapporter när det gäller att ro det i hamn ekonomiskt. För oss räcker det inte med "positiva signaler".

Att arrangemangen i Haparanda-Torneå blir lyckade tvivlar jag inte ett ögonblick på. Så reservera vecka 17 nästa år för Haparanda!

Vi berättar i detta nummer också om den tyska krigsbarnsverksamheten och en del av orsakerna till den: Lebensborn-programmet. Det är en annan sorts krigsbarn, men även de är märkta eller drabbade av kriget.

Det finns flera föreningar i Holland, Danmark och Norge för människor med fäder från ockupationsmakten. I Norge räknar man med att närmare 12 000 barn med tyska fäder föddes under ockupationen. Det kan vara ungefär samma antal i Danmark, och i Holland säger de senaste rapporterna att det kan röra sig om upp till 50 000 barn.

I takt med att mödrarna dör uppdragas sanningen om barnens ursprung. Mer om dessa föreningar senare.

Medan detta skrivs begravs flera hundra barn som offer för den ofattbara terrorn i Ryssland. Att Finland samtidigt blivit utklassat i Finskampen i friidrott känns totalt oväsentligt.

Kai Rosnell, chefredaktör

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos
Knivsta Tryckeri AB, Knivsta, i september 2004.

I detta nummer:

	sidan
Från redaktionen	2
Ordföranden har ordet	3
Saini Johanssons berättelse	4-5
Om Taipale-fronten	5
Finns det inga tyska krigsbarn?	6
Om Lebensborn	7
Krigsbarnsdagarna i Jyväskylä	8-10
Terttu Häggström, filosofie doktor	11
När Finlands sak blev min	12
Årsmötesprotokoll	13
Stadgarna reviderade	14
På gång i lokalföreningarna, RFK-info	15
Produktiva Laila Hietamies	16

I nästa nummer:

Haparanda-projektet
Nya böcker, och äldre
Nya fräscha reportage

Debattera mera!

Direktanslutna till RFK

Medlemsavgiften för direktanslutning till RFK är 150 kr. per år. Tidningen ingår i priset.

Utgivning

Nästa nummer av MedlemsNytt utkommer i början av december. Deadline för manus 22 november.

Prenumeration

Årsprenumeration SEK 80:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5.

I Finland (och övriga världen) 10 Euro till Kai Rosnell, bankkonto (Porin Osuuspankki) 570081 476 212, eller RFK:s konto ovan. **Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.**

Från 2005 är prenumerationspriset 100 kr resp 14 Euro, beroende på höga portokostnader.

Redaktionen för MedlemsNytt:

Leila Ulvemo, ansvarig utgivare, Lilla Köpmang. 4, 572 30 Oskarshamn. Tel 0491-77403.

E-post: leila@ulvemo.com

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout), Köllängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: kai.rosnell@home.se

Doris (Gui) Emanuelsson, Mjölnerbacken 15, 4 tr, 174 48 Sundbyberg. Tel: 08-7333187.

E-post: gui.sture@bredband.net

Pentti Käppi, Östra Skansg. 10, 413 02 Göteborg.

Tel 031-291688. E-post: pentti.kappi@telia.com

Tapani Rossi, Frejgatan 3 D, 243 34 Höör.

Tel 0413-24236. E-post: tapani@rossi.se

— Ordföranden har ordet: —

Oskarshamn, september 2004.

Krigsbarnsvänner!

Höstterminen är i full gång i lokalföreningarna. Skönt att komma igång igen efter sommaruppehållet.

Vi på ostkusten har redan gjort en båtresa till Blå Jungfrun i Kalmarsund eller Blåkulla som den kallas lokalt.

En fin tur med sångfågeln från Västervik, som sjöng "En sjöman älskar havets väg" och andra sånger (på finska) trots 22 sekundmeters blåst, som några gånger sköljde höga vågor över oss. Sången fortsatte trots detta.

En del av oss har gästat **Jyväskylä krigsbarnsträff**.

Det är alltid lika trevligt att krama om och bli kramad av vännerna i gamla hemlandet.

Skönt att vi kan ha dessa möten. Ja, det är lätt att säga när man kan finska. Jag är medveten om att många av våra medlemmar som blev kvar i Sverige saknar möjligheten att umgås på finska. Jag är väldigt tacksam för att jag har mina båda språk. Synd, att allt inte var tolkat eller översatt.

Seminariet gav inte våra svenskspråkiga medlemmar så mycket. Den mesta behållningen för mig blev professor **Raija-Leena Punamäkis** föreläsning, där det framkom att man **inte måste** leva med barndomens trauman resten av sitt liv. Det finns studier som bevisar, att man kan reparera dessa skador. Det kändes bra att höra. Klart att det inte är den enda sanningen, men det finns hopp för oss som haft skadorna mer eller mindre dolda i 60 år.

Den helt tvåspråkiga **gudstjänsten i Jyväskylä kyrka** var fantastisk. Under hela gudstjänsten var det textat till språket som inte användes och så även psalmerna. Alla kunde antingen sjunga med och förstå eller titta i sin text. Höjdpunkter var barnkören med sina barnpsalmer, som "Maan korvessa kulkevi lapsosen tie" och andra vackra psalmer och nog var det mera sång än vanligt när en fullsatt kyrka sjöng.

Besöket på **Jyväskylä Universitet** var en annan höjdpunkt.

Universitetet är näst populärast i Finland efter Helsingfors. Rektorn, professor **Aino Sallinen**, berättade bl.a. att finska barn är bäst i världen på att läsa och ligger femma i matematik. Delegationer kommer från andra länder och undrar över hemligheten bakom deras framgång. En av flera förklaringar är att all lärarutbildning bedrivs på universitet och därtill hörande forskning.

Finansieringen består av statliga medel samt bidrag från olika fonder som man söker och tävlar om. De beviljas efter läroanstaltens kompetens. Man bedriver spetsforskning på flera områden och har även *nanoteknologi* på programmet. Det har tillämpningar inom mikroelektroniken. Jyväskylä universitet ligger långt framme inom detta område tillsammans med USA och Japan.

Det har också startats ett institut för vuxenutbildning (för lärare), som ingår i den nordiska utbildningsakademien.

Det kallas för "psykonet" och finns på Internet som nätverk.

Jag var faktiskt lite stolt över Finland när jag satt och lyssnade på rektor Sallinen.

Vi fick även en föreläsning om Alvar Aalto och hans verk i Jyväskylä. Delar av Universitetet hör till dessa. Jag är uppvuxen granne med av Alvar Aalto ritad sulfatfabrik, företagets arbetarbostäder och postkontoret i Sunila utanför Kotka, så jag känner till hans storhet.

Huvudfestens musikunderhållning med solosång, veteran- och barnkörer var också fantastisk. **Prinsessan Cristina fru Magnussons** anförande var intressant. Det handlade om kungafamiljens engagemang i barnflyttningarna. Referat finns på annan plats i tidningen.

Prinsessan fick en ros av varje barn ur barnkören. Det blev en fin bukett.

Utbildningsministeriets generalkdirektör **Kalevi Kivistö** höll också ett anförande. Han är ordförande för Röda Korset i Finland. Kalevi Kivistö berättade om barnflyttningarnas betydelse för Finland och poängterade vår tacksamhet över att våra grannländer så generöst tog emot och räddade finska barn undan kriget.

Kalevi Kivistö skrev som dagarnas beskyddare: "Barnen överlevde, men fick samtidigt avstå det viktigaste, sin familj. Krigsbarnens ställning är en angelägenhet som fått lite uppmärksamhet. Det är deras tur att tala och vår tur att lyssna".

Barn far mycket illa i dagens inbördeskrig, som pågår runt om i världen. Det är vår tur att hjälpa, var budskapet till oss.

Ja, vi hör bry oss om dagens krigsbarn!

Själv fick jag äran att tillsammans med **Taisto Vihavainen** framföra respektive riksförbunds hälsning vid huvudfesten. För min del blev det budskapet om kampen för rehabilitering och veteranstatus till oss krigsbarn på båda språken.

Huvudfesten avslutades med "Vårt land" som sjöngs samtidigt på båda språken.

Berättelserna, som inte kom med i antologin *Krigsbarns erinran*, kommer att sammanställas av **Ann-Maj Danielsen** till ett kompendium. Detta utlovades redan när förbundet uppmanade medlemmarna att skicka in de egna berättelserna för några år sedan.

Vi återkommer när det är färdigställt med information om hur kompendiet ska distribueras och säljas.

Var rädd om varandra!

Ha en fin höst!

Leela

Mardrömmen i Elisenvaara

Saini glömmet aldrig flykten från Karelen 20 juni 1944

Saini fick aldrig träffa sin far. Ett ryskt kompani låg i bakhåll och han sköts till döds i huvudet 1939 i Kelja. Familjen var då på flykt och Saini var ännu inte född.

1944 drevs familjen på flykt igen. Saini var då fyra år när familjen tvingades fly tillsammans med släkten från hembyn Räisälä.

Saini har aldrig glömt den resa hon gjorde med äiti Selma och bröderna och kusinerna från det brinnande Karelen. Deras by Räisälä attackerades och de flydde med de få saker de kunde ta med.

Soldater på tåget

Tåget blev av någon anledning stående i Elisenvaara. Med på tåget fanns både soldater och civila. Saini delade godsvagn med familj och släktingar. Hon sov på en hylla med en av kusinerna.

När tåget stannade ville Saini till sin mamma och kröp ner till henne. Strax därpå anföll ryskt flyg tåget. En "förrädare" hade informerat om att tåget transporterade soldater.

Hennes kusin som låg kvar i kojn dog. Två av Sainis bröder Aarne och

Saini Orvokki Tomminen från Räisälä.

Saini Johansson, Upplands Väsby, är glad för att hon lämnat svårigheterna i livet bakom sig och nu kan se framåt. Foto: Anna Johansson, dotter.

Veikko som också var kvar i vagnen träffades i huvudet av granatsplitter. De fördes till sjukhus, men har hela livet besvärats av sina skador.

160 dog vid bombningen

Hennes äldsta bror, Ahti, greps av panik och rusade upp i skogen. Han anträffades blödande från huvudet av finska soldater. Dessa lyckades stoppa blodflödet. Även Sylvi, Sainis moster, flydde in i skogen.

Under tiden samlades resten av familjen under samma träd och inväntade ytterligare granatattacker. Ingen ville bli lämnad kvar utan alla ville dö tillsammans! Under denna väntan kom så Ahti och Sylvi hand i hand från skogen.

Många släktingar dog i överfallet. Över 30 dödades från samma by. Totalt dog 160 människor vid bombningen av tåget.

Ett rum för sju

Familjen förflyttades till Peräseinäjoki. Där blev Saini kvar över sommaren med sin familj.

De delade boendet med två andra personer. Sammanlagt bodde sju personer i ett rum.

Modern såg ingen annan råd än att skicka tre av barnen till Sverige. Maten räckte inte!

Saini berättar sen hur tåget i Sverige stannade vid den ena statio-

nen efter den andra där de svenska fosterfamiljerna valde ut sina finska barn. Men hon blev kvar.

Svensk pappa

Hon säger med sina egna ord "jag stod där ensam, ingen ville ha mig, med håret lilafärgat av lössmedel och mager".

Men till slut kom en familj och sa "jo, vi tar henne".

De hette Ingeborg och Karl och bodde i Enköping. Saini var stolt över att ha en pappa i Sverige. De gjorde allt för henne, gav henne ett hem.

Lilla Saini fick det bra. Men trots det längtade hon hem. Tyvärr kom hennes två medföljande bröder till olika hem i Sverige.

Det var svårt att skiljas från dem. Än idag kan hon känna hur det var att bli lämnad. Efter ett år återvände hon hem.

Hade glömt

Då hade hon glömt finskan och kunde inte tala med sin mamma/äiti. Allt var förändrat – familjen fick bo och arbeta hos främmande människor. Hennes mamma slet särskilt hårt för att kunna försörja alla barnen. Barnen fick också hjälpa till.

Efter en tid bestämde finska staten att familjen skulle få ersättning för sin förlorade gård och få en liten bit jord

forts på nästa sida →

Sainis far stupade vid Taipale-fronten

När jag läste om Sainis livsöde blev det oundvikligt för mig att göra mig en föreställning om var och när Sainis far stupade, eftersom jag kände till striderna vid Kelja.

Sainis far fanns i databasen över stupade och därmed visste jag hans förband. Med denna korta skildring av en av de många blodiga drabning-

arna på Taipalefronten ser jag sambandet mellan ett krigsbarnsöde och hennes fars självutplånande försvar av familj, hem och fosterland.

Räisälä ligger bara ca 50 km nordväst om Kelja. Kelja var en liten by vid Suvantos norra strand i Taipalefrontens västra del. Här låg bl.a. truppförbandet Er.P 6 (6:e Avdelta bataljonen).

Tre dagars strider

Den 25 dec kl 05 gick fiendliga styrkor till överraskande anfall över Suvanto is på en 8-10 km bred front. Det var -17 grader, litet snödjup men ymnigt snöfall, som begränsade sikten och dämpade ljudet för finska posteringar, som inte upptäckte fienden och därför inte kunde larma i tid.

I tre dagar pågick strider med ryska anfallsvågor, finska motanfall på ryska förband, som var på väg över Suvantos is eller som lyckats gruppera sig på finska sidan av floden. En sådan grupp hade blivit innesluten i en motti och det blev Er P6, som fick uppgiften att likvidera mottin den 27 dec.

Det blev en svår uppgift då bataljonens första anfall mötte svår kulspruteeld. I en senare anfallsvåg kunde mottin rensas, men först efter närtider med handgranater och kulsprutepistoler.

Det är troligt att det var under detta uppdrag som Sainis far Onni Aarne Tomminen stupade. Han tillhörde ju Er P6. Samma dag stupade 14 andra soldater från Räisälä, Sainis hemby.

Vid Kelja stupade mer än 100 man i striderna 25-27 dec. Ca 110 man sårades svårt och mer än 160 sårades lindrigt. Man uppskattade de ryska förlusterna till över 2000 stupade ute på Suvantos is och på dess norra strand.

Tapani Rossi

Fotnot: En motti betecknar de sovjetiska styrkor som inringades när de under framryckning längs en väg anfölls i flankerna och fick förbindelserna avskurna. Mottitaktik innebär att motståndarens styrkor delas upp i mindre isolerade styrkor som sedan nedkämpas.

Mardrömmen...

forts från föregående sida

att försörja sig på. Familjen bodde då hos en bonde som fick betalt av staten för arrendering av marken vid älven.

Så småningom fick de ett hus på tomten och efter att de slitit tillsammans med jorden började det gå att försörja sig på den.

Många uppbrott

Saini reste till Sverige en sommar och det var jobbigt pga att hon inte längre kunde tala svenska. Hon kom så småningom att bosätta sig i Sverige.

Hon säger att de många uppbrotten och de svåra minnena från kriget gjorde henne till en kuvad och rädd person. Hennes självkänsla var låg och hon hamnade på så sätt i omöjliga förhållanden/äktenskap där hon var den förlorande parten för det mesta.

Som så många av krigsbarnen hade hon önskat att det funnits någon att tala med om sina upplevelser. Istället har bördan av minnena gjort henne djupt deprimerad periodvis.

Jorden hon ärvde

Nu har hon lämnat det bakom sig. Hon känner stolthet över hur hon trots svåra sorger och sjukdomar har lyckats skapa ett bra hem, hjälpt sina barn att få utbildning och själv också trots bristfällig skolgång kunnat utbilda sig och gå vidare i livet.

Varje sommar reser hon till sitt hem i Säpilä i Kokemäki fem mil från Björneborg (Pori). Där sitter hon vid älvbrinken och känner sig lycklig över den finska jord hon ärvt av sin äiti.

Cirkeln är sluten och hon har accepterat sitt liv.

Doris Emanuelsson

Karta över Taipale-avsnittet på Karelska Nuset. Räisälä finner du längst uppe till vänster.

Haparanda-kruka

Finansieringen av krigsbarnsstatyn i Haparanda är ännu inte löst. Projektgruppen väntar svar den närmaste tiden från ett antal organisationer. "Positiva signaler" har hörts.

Liisa Pöyhönen, Vanda, har designat en kruka i keramik, olika nyanser av brunt och beige, som tillver-

kas av keramiker Paul Envalds.

Den första serien på 200 stycken är numrerad. De säljs för 190 kr stycket. Onummerade krukor kostar 100 kr. Behållningen går oavkortat till Haparanda-projektet.

Kontakta Pirkko Ahlin, Karlstad, tel 054-158368, i detta ärende.

Fanns det inga tyska krigsbarn?

Vi känner relativt väl till att cirka 1.5 miljoner barn evakuerades från de engelska storstäderna till landsbygden eller kolonierna under andra världskriget.

Vad hände med barnen i de tyska städerna som utsattes för omfattande bombningar av de allierade, framför allt i krigets skutskede?

– Vi vet inte, men uppskattar att mellan en och fem miljoner barn sändes ut på landsbygden, säger Helga Spranger, doktor i psykologi och ordförande för den tyska krigsbarnsorganisationen.

Annan definition

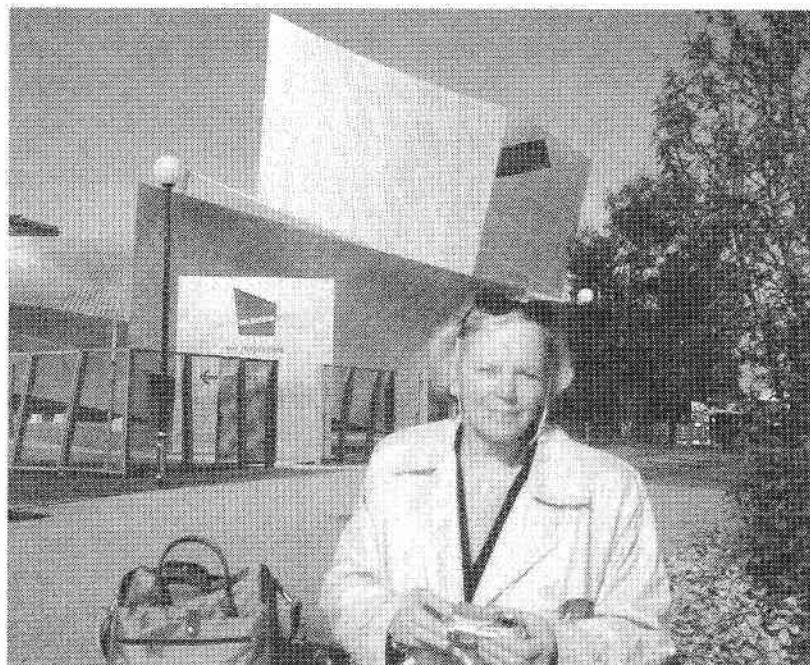
Den bildades efter ett seminarium i Bad Boll i april 2000 och vänder sig inte bara till personer som evakuerats utan till en lång rad specificerade grupper.

”kriegskind.de e.V.” som är föreningens namn har en annan definition av ordet ”krigsbarn” än vi: ett krigsbarn är ”en person som genom direkt eller indirekt påverkan av krig lidit fysisk eller psykisk skada”, alltså personer som drabbats av någon form av krigstrauma.

Kartlägger effekterna

Bland de speciella grupperna finns barn till våldtagna kvinnor, barn till kollaboratörer, barn från ockuperade områden, föräldralösa barn, barnsoldater och barn från Lebensborn-programmet (se artikel på nästa sida).

– Vi vill få dem att tala om sina erfä-

Dr Helga Spranger, ordförande i den tyska krigsbarnsorganisationen, framför Imperial War Museum i Manchester. Foto: Kai Rosnell

renheter, då kan vi ta reda på vilka psykologiska effekter krigsupplevelserna haft, säger Helga Spranger.

Slutmålet

–Vi vill visa hur ett krig inverkar på befolkningen, hur krig förändrar människor. Vi spårar orsaker till krig, jämför tidigare krig med dagens konflikter.

– Det ultimata målet är att förstå hur man kan undvika krig.

Föreningen har medlemmar runt om i världen, framför allt Tyskland. Man samlar berättelser från medlemmarna

till ett ”tidsdokument” som skall finnas på biblioteket i Evangelische Akademie i Bad Boll.

Bra hemsida

Helga Spranger, 70 år, är den drivande kraften i föreningen som är medlem av den internationella organisationen Interfew. Lördag 30 oktober i år anordnar man ett seminarium om krigsbarn i Kiel.

Föreningen har en utmärkt hemsida med mycket innehåll (på tyska): www.kriegskind.de

Kai Rosnell

Amerikansk författare söker kontakt med krigsbarn

I am interested in corresponding with other former war children. Unfortunately, I do not speak or write Finnish or Swedish, so anyone interested in this would have to have some command of English.

My husband was the Fulbright Bicentennial professor 2000-2001, and we lived that year in beautiful Helsinki where I first heard about this chapter of Finnish history. It fascinated me then, and my interest has grown since.

I am hoping to fictionalize the conflated stories of several war child-

ren, so the more detail and ideas I have, the better.

If you or if anyone you know wants to practice his/her English and would be willing to correspond with me, I would be enormously grateful!

I would be happy to pay for any outlay in postage, etc.

Sincerely

Sue Saffle

**107 Countryside Court
Blacksburg, VA, 24060
USA**

e-mail: gsaffle@vt.edu

”Älvakungen” om barnaröv

En roman från 1970, Älvakungen av fransmannen Michel Tournier, född 1924, har bortrövandet av barn under Lebensborn-programmet som tema.

Han fick det prestigefyllda Goncourt-priset för boken samma år. Det franska originalets titel är ”Le Roi des Aulnes”, på engelska ”The Ogre”.

Den svenska versionen utkom 1971 på Bonniers förlag.

Lebensborn-programmet

Nazisterna rövade bort 250 000 barn

Åren 1936-1945 lät **Heinrich Himmler** bygga nio s k *Lebensborn*-hem i Tyskland. Liknande hem uppfördes också i de ockuperade länderna Norge, Österrike, Belgien, Luxemburg och Frankrike.

Hemmen var tänkta dels som vilohem för överbelastade mödrar, dels att sörja för gravida ensamstående flickor och utomäktenskapliga barn och fungera som "avelskliniker" för SS-soldater.

Gott rykte

Den goda organisationen och hemmens oklanderliga rykte gav upphov till att SS vintern 1941 bestämde att Lebensborn skulle fungera som förtyskningsprojektets främsta redskap och vara en progressiv spjutspets mot framtiden samt en förebild för andra barnhem vid fostrandet av den ariska rasen för nazisternas tusenårsrike.

Redan efter erövringen av Polen i slutet av 1939 började Himmler planera för att reducera befolkningen i Polen till andra klassens ras i syfte att förse Tyskland med slavarbetskraft.

Problemet var att under århundraden hade tyskar vandrat österut och blandats med slaviska folkslag. Nazisterna ansåg det nödvändigt att sortera och gallra ut de "rasmässigt värdefulla elementen" och föra dem tillbaka till den "ariska gemenskapen". Med nazisternas erövringar under "korståget mot kommunismen" utökades denna verksamhet.

De stulna barnen

Den i Wien födda journalisten och författaren **Gitta Sereny** har under hela sin yrkeskarriär försökt kartlägga nazismens förbrytelser.

Under andra världskriget arbetade hon i Frankrike för ta hand om övergivna barn. Efter kriget sändes hon till Tyskland för att utreda förekomsten av s k "obeledsagade" barn, dvs barn som saknade föräldrar, samt försöka återbörda barnen till sina ursprungsmiljöer.

Uppdragsgivaren var UNRRA, föregångare till ett stort antal hjälporganisationer som under 1900-talet hjälpt

Gitta Sereny, journalist, författare, född 1923.

människor i svåra situationer runtom i världen.

I boken *Tyskt trauma* berättar Gitta Sereny om sin svåra uppgift att identifiera de tusentals föräldralösa barn som överlevt kriget, koncentrationslägren och vistelserna i barnhemmen.

De svåraste problemen mötte hon när hon skulle försöka identifiera barn som nazisterna rövade bort i syfte att testa deras ariska rastillhörighet.

Organisationen Lebensborn stod bakom bortrövandet av barnen. SS och de "bruna systrarna", som fått namnet efter sina bruna uniformer, fattade besluten om hemliga, varierande dagar för bortrövandet. SS-soldaterna genomförde kidnappningarna på gator, lekplatser, skolor och hem.

Intelligenstester

Om barnen inte hade det rätta ariska utseendet sorterades de bort. Chockade och oroliga föräldrar fick beskedet att barnen skulle återlämnas efter fysiska undersökningar och intelligenstester som skulle avgöra deras framtid.

Små barn som låg under den tillänkta intelligensnivån för förtyskning sändes i regel hem till föräldrarna, medan de större med god fysisk kondition sändes till slavarbetslägren runtom i Tyskland.

De som bedömdes som fysiskt undermåliga, även i fall då de i övrigt uppfyllde kriterierna för "ariskhet", samt rasmässigt "besmittade", sändes till ett

koncentrationsläger för barn i Łódź (av tyskarna omdöpt till Litzmannstadt), där få torde ha överlevt.

För dem som klarade av de sex veckor långa testerna ordnades ett fullständigt byte av identitet. De fick nya födelseattester och tyska namn. Föräldrarna meddelades att barnen hade sants till Tyskland för sin hälsas skull.

Som adoptivbarn

De mindre barnen sändes först till Lebensborn-hem i Tyskland för att därifrån slussas vidare som adoptivbarn till "ariska" hem. De större barnen skickades till s k *Heimschulen* som sorterade under Lebensborn men skötes av SS. Där fick de unga utökad språkundervisning i tyska men i övrigt samma fysiska och ideologiska utbildning som tyska ungdomar.

Efter de fasansfulla upplevelsorna under kriget och i det laglösa samhället med brist på allt efter kriget framstod vistelsen i dessa hem som någonting positivt för många av ungdomarna.

Gitta Sereny anger de stulna barnens antal till totalt 250 000, dvs en kvarts miljon, 200 000 av dessa stals i Polen. De grundliga identitetsbytena i kombination med efterkrigstidens sönderslagna och desorganiserade samhällen försvärade återföreningen av barnen med sina biologiska föräldrar.

40 000 återförenade

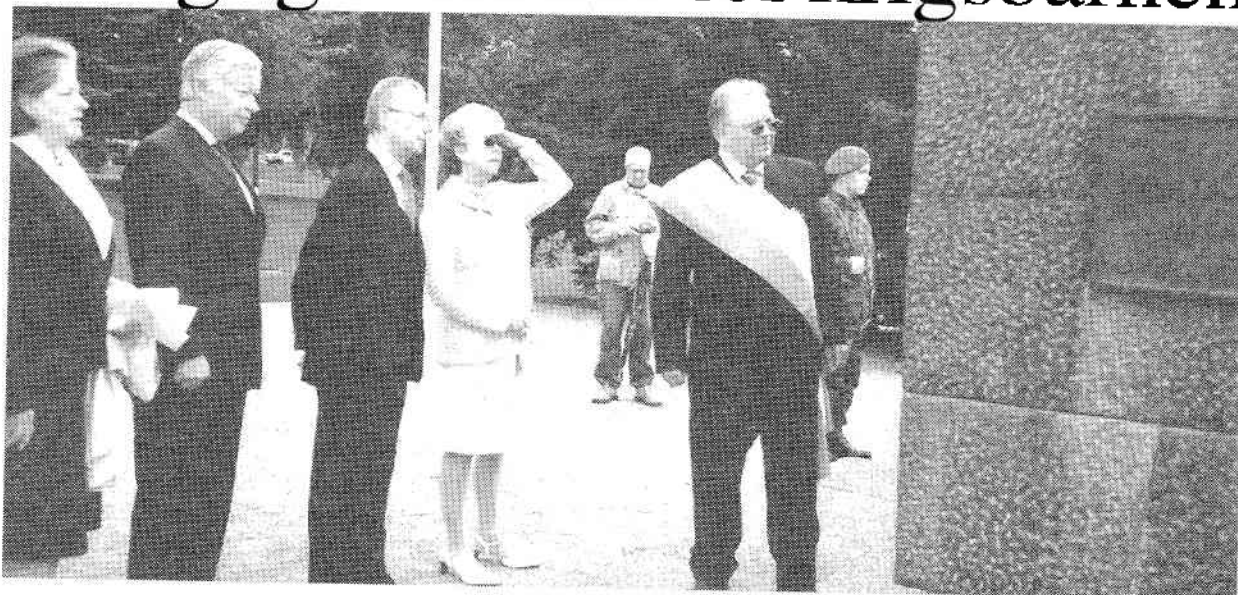
Snart kom också de politiska motsättningarna i det kalla kriget att bli en svår stöttesten. Efter att ha lyckats återförena 40 000 polska barn med sina biologiska föräldrar lade UNRRA ner sin verksamhet.

För många av de stulna barnen blev tvånget att lämna adoptivfamiljen och återföreningen med en biologisk men för dem ny och okänd familj med ett främmande språk ett nytt och förödande trauma. Varifrån skulle de få kraft att från en nazistisk och "arisk" identitet bygga upp en ny kommunistisk identitet? Med all sannolikhet kom de att tillhöra den förlorade generation som varje krig skapar.

Pentti Käppi

Rapport från Jyväskylä

Kungliga insatser för krigsbarnen

Jaha, vad är nu detta? Prinsessan Christina fick gå fram och titta närmare på Taipale-monumentet.

Storslagna och högtidliga festligheter är man bra på i Finland.

Krigsbarnsdagarna i Jyväskylä 13-15 augusti blev ett lyckat arrangemang som förgylldes av kunglig närvaro: **Prinsessan Christina fru Magnusson** med följeslagare bevistade ceremonin vid Taipale-minnesmärket och deltog också i huvudfesten på söndagen.

I sitt tal berörde hon det svenska kungahusets insatser i krigsbarnsverksamheten. Kung **Gustav V:s** barnhem vid Ulriksdal, farfaderns (sedermera kung **Gustav VI Adolf**) radiotal, prinsarna **Wilhems** och **Eugens** engagemang, hennes fars (prins **Gustaf Adolf**) resor till Finland, och hon nämnde också att Haga slott "stöd öppet för krigsbarnen".

Kungliga krigsbarn

Men hon nämnde inte att hennes mor prinsessan **Sibylla** själv tog ansvar för tre krigsbarn från Karelen. De bodde visserligen på barnhemmet Bellevue men inbjöds ofta till Haga, och Sibylla bekostade deras uppehälle.

Det har förstås Christina inga egna minnen av: hon var bara två år när bröderna återvände till Finland 1945.

Hon nämnde inte heller kronprinsessan **Louises** anmärkningsvärda insatser, så hon kunde gärna talat några minuter till och fått med det.

Hon fick ett exemplar av antologin *Krigsbarns erinran* som RFK-ordföranden **Leila Ulvemo** överlämnade (hennes bror kung **Carl Gustaf** har redan fått ett ex.). Leila tolkade också prinsessans tal till finska: det hade gått lättare om hon fått se talet i förväg.

Språket!

De inledande seminarierna på fredagen hölls enbart på finska, med ett referat på svenska efteråt av **Irja Ols-son**.

Docent **Aura Korppi-Tommola** talade om barns ställning i krig, om barnkonventioner m m. Hon framhöll att det var ett stort misstag under krigsbarns-transporterna att barnen inte fick information om vad som var på gång, vad som skulle hända, vart de skulle resa etc.

Vi väger lätt

- Man måste lyssna till barnen själva och agera för barnens bästa, framhöll hon.

Ett slutkonstaterande: i jämförelse med situationen i världen nu hade vi krigsbarn det ändå ganska bra, trots våra problem. Våra upplevelser och erfarenheter väger lätt i jämförelse med vad barn utsätts för i nutida krig. Vi överlevde.

Pauli Lampinen, en av de huvudansvarige för krigsbarnsdagarna, undrade förstas om han över huvud taget

existerade, han som inte hade haft någon far eller mor. Den han trodde var hans mor visade sig vara hans mor-mor! Det fick han veta vid återkomsten till Finland...

Det finns hopp...

Raija-Leena Punamäki från Tammerfors universitet talade om skiljandet av barn från mödrarna, eller skulle ha gjort det, talet fanns utskrivet på finska. Men i verkligheten talade hon om något helt annat.

Jag trodde att jag kunde finska nägorlunda, men här hängde jag inte med.

Så mycket begrep jag att det finns hopp även för sådana barn som separerats från modern före fyra års ålder. Erfarenheter från England och Kanada visar att rumänska barn som adopterats vid fyra års ålder ändå kunnat anpassa sig och övervinna sina (omedvetna?) separationstrauman.

...även för Pertti!

Pertti Kaven påpekade att man inte kan tro på alla psykologiska undersökningar eftersom resultaten är motstridiga.

- Tidigare hette det att man fick obotliga skador av separations-trauman före tre års ålder. Jag var två år när jag skickades till Sverige, har jag då alltså en "obotlig" skada? undrade han.

forts på nästa sida →

Rapport från Jyväskylä

Andra höjdpunkter och politikersjuka?

forts från förra sidan

Heikki Rantatupa berättade om försörjningsläget i Finland under krigsåren.

– Barnen fick i regel sina ransoner, men äldre hade stora svårigheter, sa han.

– Man klarade det – med humor, slog han fast.

De som kunde finska hade stort utbyte av seminarierna. En översättning av föredragen till svenska kunde gett gästerna från Sverige bättre behållning.

Samma kritik gäller föredraget om Alvar Aalto på Jyväskylä universitet på lördagen.

Kanske var rektorn för universitetet **Aino Sallinen** inte medveten om att tio procent av gästerna inte förstod finska.

Stadsfullmäktigeordföranden **Kalevi Olin** visade under stadens fina mottagning på Stadsteatern hur elegant man kan hålla tal och själv översätta.

Märklig teknik

Kalevi Kivistö, ordförande för Röda Korset i Finland, försökte under huvudfesten, men använde en märklig teknik: först en lång harang på finska, en mycket kort översättning till

svenska av en liten del av det han just sagt, sen en stund på svenska, sen finska igen, men för att förstå allt och få sammanhang i talet måste man kunna båda språken.

Jag har hört **Elisabeth Rehn** använda samma teknik, med samma otillfredsställande resultat. En politikersjuka?

Båtturen en höjdare

En höjdpunkt på programmet var båtutflykten på sjön Päijänne och det efterföljande samkvämet på ett museiområde, Savutuuan Apaja, strax utanför stan.

Här hade vi tillfälle att umgås och tala med varandra. **Tapani Rossi** upptäckte att **Juhani Hirvonen** i Karlstad var en släkting till honom som visste allt om hans släkt i Jyväskylä med omnejd.

Självt hittade jag en man, **Bo Nyström**, som vistats som krigsbarn i Knivsta (där jag bor numera). Det visade sig att vi har gemensamma bekanta.

Vi var närmare 250 krigsbarn samlade i Jyväskylä. **Pauli Lampinen**, **Arvo Käppi**, **Daisy Holopainen** och alla deras medarbetare har gjort ett gott jobb.

Frånsett översättningsbristerna.

Kai Rosnell

Arvo Käppi hälsar välkommen till universitetet som Alvar Aalto ritat.

Psalmsången imponerade på gästerna från Sverige

Efter kransnedläggningen vid Taipalemonumentet samlades deltagarna i krigsbarnsdagarna till en särskild högmässa.

Efter att honoratiorens tagit plats i de främre bänkraderna fylldes kyrkan nästan helt med krigsbarn.

Hela högmässan med såväl psalmsång och predikan som övrig liturgi gjordes tvåspråkig. Ett särskilt häfte med psalmtexterna på finska eller svenska underlättade för besökarna att delta i sången.

Predikan handlade om hur krigsåren för 60 år sedan drabbade barnen. Beklagligtvis tycks man inte lära av det som skett, utan världen över pågår fortfarande krig som oftare än tidigare drabbar civilbefolkning och då inte minst barnen.

Jag och flera andra imponerades av församlingens vackra, samstämmiga och tonsäkra psalmsång, oavsett om den sjöngs på svenska eller finska.

Aldrig någonsin har jag hört något så välsjunget i en kyrka. Vilken kör krigsbarnen skulle kunna ställa upp med.

En udda episod uppstod mitt under högmässan. Två av stadens fria ganska bedagade herrar släntrade plötsligt in i den fullsatta kyrksalen och hittade ett par platser på någon av de främsta bänkarna. Efter några minuter kom de antagligen fram till att de valt fel tillfälle att söka gudomlig kontakt, för plötsligt gick de ut igen.

I samma ögonblick som de lämnade bänken reste sig församlingen för att mottaga välsignelsen. Undrar just vad herrarna tänkte när de gick kyrkgången ut inför en stående publik.

Tapani Rossi

Bilderna på förstasidan har tagits av Tapani Rossi. Övriga bilder från evenemanget i Jyväskylä har Kai Rosnell som upphovsman.

Röster från Jyväskylä

Proffsigt, mäktigt, positivt

Bland de "svenska" gästerna i Jyväskylä hittade vi några som aldrig deltagit i sådana här krigsbarnsträffar förut.

Martta Vallhagen, Linköping, är färsk medlem:

– Övervägande positivt! Det var så högtidligt, sången med både veteran- och barnkör var gripande. Men jag missade helt föredraget om Alvar Aalto som jag är intresserad av. Det blev inte översatt.

Hennes man **Lars Vallhagen**:

– De personliga kontakterna kändes viktigast. Känslorna har fått mer än förståndet. Språkbarriären gör att vi inte fått så mycket mer kunskap om krigsbarnsverksamheten. Ändå övervägande positivt!

Besök hos storasyster

Pia Skoglund, Alingsås, kombinerade träffen med ett besök hos sin syster **Daisy Holopainen** i Jyväskylä. Hon har inga minnen från sitt tidigare liv i Finland, hon var bara tre år när hon kom till Sverige:

– Sångerna, barnens musik – härligt! Bra arrangemang, speciellt båturen och det härliga stället på museiområdet där vi hade lördagens samkväm. Synd att man inte delade ut sångtexterna som fanns upptryckta.

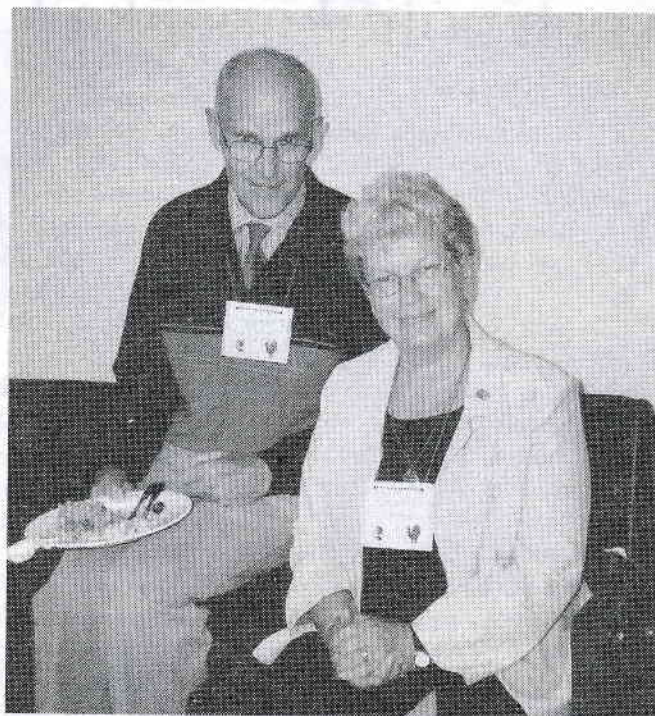
Pias man **Lennart Skoglund**:

– Mäktigt när man tänker på hela bakgrunden. Det finns så många personliga öden, jag tänker mig in i dem och grips av dem.

Var med redan vid invigningen!

För **Marjatta Oredsson**, Löddeköpinge, var det en speciell känsla att komma till Jyväskylä:

– Det var lite vemodigt att komma hem, jag växte ju upp där. Jag har en bror och en gammal tant kvar, min morbrors fru, 88 år, den enda som är kvar från den generationen.

Martta och Lars Vallhagen trivdes utmärkt i minglet.

– Gudstjänsten hölls ju i min konfirmationskyrka, och jag minns Taipale-monumentet. Jag stod där i bakgrunden när det avtäcktes strax efter vinterkriget. Så jag har ett speciellt minne av det.

– Jag fick översätta för min man **Nils-Gösta** som inte kan finska. När vi hörde föreläsningen om Alvar Aalto mindes jag att det var i hans hus som jag rusade till skyddsrummet. Det var det första flerfamiljshuset som Aalto ritade i Jyväskylä och källaren var förstärkt till skyddsrum.

– Proffsigt arrangemang, bra organiserat. Kanske att de "vanliga" krigsbarnens röster sänkades.

Kai Rosnell

Pia Skoglund från Alingsås tog sin man Lennart med sig och hälsade på storasyster, Daisy Holopainen i Jyväskylä. Även lillasyster Brita Söder, Borgholm, hade anslutit till familjeträffen.

Något av hemkänsla fick Marjatta Oredsson som tog maken Nils-Gösta med till sin hemstad.

Terttu Häggström, filosofie doktor

”En revansch för finska krigsbarn”

Det var en oförglömlig upplevelse att få vara med på **Terttu Häggströms** disputation, när hon försvarade sin doktorsavhandling *Med livsberättelsen som perspektiv på vårdande i kulturella sammanhang. Erfarenheter av svår sjukdom och av vårdande*, vid Luleå tekniska universitet, avdelningen för Hälsovetenskap i Boden, i en fullsatt aula.

I sin mors dräkt från Karelen svårade och förklarade hon med lugn och klar stämma alla de kniviga frågorna från opponent och betygskommitté. När det stod klart att hon klarat sig utmärkt ville applåderna inte ta slut.

Flera delstudier

Avhandlingen består av fyra delstudier. De visar hur svår stroke påverkar livet för svenska människor och hur strokepatienter i Vietnam betraktas som en del i ett socialt nätverk.

Två delstudier visar hur vårdare som beskrivits som ”duktiga vårdare” på ett grupphoende för människor med demens i Sverige kan förstå de boende.

En annan studie visar kvinnliga vårdares upplevelse av att vårda flickor som lever på gatan i Östafrika.

Människor som drabbas av stroke eller demens är beroende av goda vårdare, vilket också flickor som lever på gatan gör.

Hemsidor

En ny hemsida har sett cyberrymdens ljus. Det är **Tapani Rossi** (i denna tidnings redaktion) som skapat en egen privat hemsida med mycket krigsbarnsmaterial, bl a text och bilder från krigsbarnsdagarna i Jyväskylä.

Adressen: <http://terve.rossi.se>
Riksförbundets hemsida finns fortfarande på www.inmi.se/krigsbarn

Enligt Terttus resultat behöver alla vårdare, de som vårdas och deras anhöriga ha tillgång till sin egen livsberättelse. Terttu menar att resultaten från studierna visar att god omvårdnad är just att hjälpa en människa att återfå och förstå sin livsberättelse när den plötsligt har avbrutits av en svår händelse, som stroke.

De som vårdar människor med demens bör känna till den drabbades och familjens livsberättelse för att kunna förstå patienterna och deras familjer om omvårdnaden skall bli god, när livet är på väg att avslutas.

De som tar hand om flickor på gatan måste försöka hjälpa flickorna att vilja ändra sin pågående livsberättelse för framtiden.

Många vackra tal

Vid festmiddagen på kvällen hölls många vackra tal till Terttu, av sådana som hon mött under sin forskarutbildning, familjemedlemmar, kolleger och vänner. Terttus syster **Irja Almgren-Hedman** sade i sitt tal att ”avlägga doktorsexamen kunde betraktas som en revansch” för finska krigsbarn och Terttu. Hon kom till Nordmaling som treåring och har i Sverige haft två fosterhem.

Terttu är en fantastisk människa – finsk sisu. Hon har arbetat som sjuksköterska, distriktssköterska och vårdlärare i Sverige, Zambia, Vietnam och har många internationella kontakter.

Hon är aktiv i flera föreningar. Hon är ordförande i en ideell förening som arbetar med kompetensutveckling i Vietnam och är engagerad i föreningen

Finska Krigsbarn Norr och direktansluten medlem i Riksförbundet Finska Krigsbarn.

Samtidigt som Terttu arbetade med sin avhandling körde hon 20 mil per dag till sitt heltidsarbete som universitetsadjunkt i Boden från Piteå där hon bor. Under den tiden var hon också engagerad som redaktör för boken *Finska Krigsbarns livsberättelser* som gavs ut i december 2003.

Jag har känt Terttu i tio år. Man kan inte låta bli att beundra och tycka om henne, hennes klokhet, hennes styrka och mjukhet när det behövs och hennes underfundiga humor.

Jag undrar om inte Terttus egen livsberättelse har inspirerat henne att forska om just livsberättelsens roll. Att livsberättelsen är viktig även för oss finska krigsbarn, det märker vi särskilt nu när vi blir äldre och ännu viktigare om vi blir sjuka.

Promotion äger rum vid Luleå tekniska universitet i oktober i år.

Maija Liisa Hedgren

Avhandlingen är skriven på engelska, med sammanfattning på svenska. Titeln är *Life-story Perspective on Caring within Cultural Contexts. Experiences of Severe Illness and of Caring*.

ISSN: 1402-1544.

Terttu Häggström i sin mors karelska folkdräkt.

Svenskarnas insatser i Finland spännande redovisade

Överstelöjtnant **Orvar Nilsson**, beecknad som en av Sveriges få nu levande krigshjältar, utgav 1983 som 64-åring sin första bok "Liten bricka i stort spel". Den byggde främst på egna upplevelser från Svenska frivilligkompaniets insatser 1944.

Hösten 2002 utkom Orvar Nilssons nästa bok "När Finlands sak blev min".

Den ger en sammanfattande skildring av de svenska frivilligas insatser i försvaret av Finlands frihet och självständighet under alla skedena av andra världskriget – från försvarsstriderna vid Märkäjärvi på Sallafronten under vinterkrigets slutskede, striderna vid Hangö och slutligen de svåra stridsuppgifterna i främsta linjen under fortsättningskriget till de hårda avvärjningsstriderna vid Näätäälä, Tali-Ihantala och Saima kanal fram till krigsslutet i september 1944.

Jägarchef

Själv deltog Orvar Nilsson som 20-årig kadett i svensk frivilliguniform som chef för en granatkastartropp under vinterkriget. Under fortsättningskriget stred han i finsk uniform med löjtnants grad som chef för jägarplutonen i Frivilligkompaniet, som ingick i det svenskspråkiga regementet JR 13.

Författaren behandlar också de många svenska humanitära hjälpsatserna.

Boken ger en balanserad, intressant och saklig redogörelse för de skil-

Orvar Nilsson, krigshjälte.

Orvar Nilsson: När Finlands sak blev min. Schildts 2002.

tande bedömningar och stämningar som rådde i Sverige i synen på Finland, som var så hårt klämt mellan Europas två stora diktaturstater.

Nilssons bok är inte bara välskriven. Den är också mycket spännande. Man har helt enkelt svårt att lägga den ifrån sig.

Självupplevt

De oerhört dramatiska försvarsstriderna på Karelska näset beskrivs så medryckande som endast den kan göra som själv upplevt dem.

I det avslutande kapitlet skildras Förbundet Svenska Finlandsvilligas upplösning år 2000 och omvandling till Svenska Finlandsvilligas Minnesförening. Där beskrivs också de minnestavlor och minnesstenar som i Sverige och Finland vittnar om de frivilligas insatser.

Själv gammalt finländskt krigsbarn gläds jag i hög grad över att Orvar Nilssons och de andra svenska finlandsvilligas insatser sent omsider belönats med hedersbevisningar även från det officiella Sverige.

Orvar Nilssons bok utgör ett viktigt och till största delen på självupplevelser grundat tidsdokument som lyfter fram många av de värdefulla insatser som gjordes av de sam-

"Man lever som i resterna av ett liv"

Snart har 60 år passerat sedan jag sändes ut, och jag känner det som att jag aldrig, ännu, har kommit HEM. Jag är ständigt BORTA.

Då jag fysiskt står på, och tynger mot, karelsk jord/mark, har jag dock en mental känsla av Hemma, också genom den visuella verkligheten, som jag sedan levde i, fram till under nio års ålder.

Krigsbarnskapet blir man aldrig färdig med; man lever som i resterna av ett liv, i splittring.

Mycken livstid åtgår till att samla ihop sig så att känslan av hel människokärna infinner sig, mitt "jag", mitt sanna jag.

Också små "stötestenar" kan orsaka stort "fall", till tidiga belägenheter av okontroll, otrygghet, ovisshet, övergivenhet och absolut ensamhet.

Jag blev "forskningsresande" i människoskap, i mig själv, i andra människor, i människans belägenhet, i livet, av nödvändighet; jag vill alltid ha saklig kunskap, vetenskap, förståelse = "sanning".

Att förstå är ett måste, ett nödvändigt, för att bibehålla sunt förstånd, för att inte förvirra sig in i fantasier om...

Mirja Lisa Grigorjevna

manlagt omkring 10 000 svenska finlandsvilliga.

Historisk betydelse

För en nutida läsare avtecknar sig deras idealism och hjältemod ännu tydligare då man betänker hur svåra oddsen för Finland verkligen var.

Lägger man därtill det faktum att det vid andra världskrigets slut endast fanns ett enda mot Sovjetunionen gränsande europeiskt land som icke hamnade under mångårig sovjetisk ockupation inser man hur historiskt betydelsefulla deras bidrag till den finländska försvarskampen var.

Jean Cronstedt

Detta är en förkortad version av en recension som publicerades i Fritt Militärt Forum nr 2 2003.

Tack till Matts

Matts Imhagen i Norrtälje har fått ett brev från Helsingfors:

Republikens president Tarja Halonen tackar hjärtligt för ert vänliga brev och boken "Krigsbarns erinran".

Republikens president sänder sina bästa hälsningar och önskar er en god fortsättning på våren.

Med vänlig hälsning

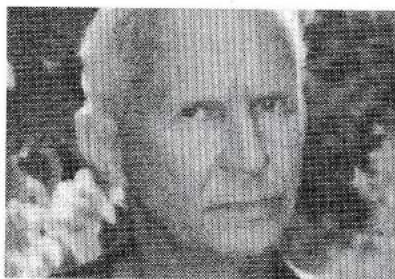
Timo Tuovinen

Republikens presidents rådgivare

Brevet är skrivet 12 maj 2004 på ett brevpapper med logotypen för Republikens presidents kansli, Kabinettet, överst.

Som alla förstår är det ett tack för en personlig gåva från Matts Imhagen.

Grattis, Timo!

Timo Ekholm, Vallentuna, har fått berättigad uppmärksamhet för sin bok "Krigsbarn 40".

Nu har han fått ett kulturstipendium på 5 000 kr från Stockholmsavdelningen av Kommunalarbetarförbundet.

Timo skrev boken som ett tack till Sverige och som en hyllning till fosterföräldrarna som tog så väl hand om honom och gav honom en trygg framtid i Sverige.

Henriksfält dokumenterat

Tapani Rossi har ägnat mycket tid åt att utforska Henriksfält, ett barnhem för finska krigsbarn på Österlen åren 1942-44.

Nu har han sammanställt uppgifterna till ett 18-sidigt häfte med text och bilder, oombärligt för dem som någon gång vistats där. Rauni Jansers finska översättning finns parallellt i spalten intill den svenska texten.

Skriften behandlar barnhemmets tillkomst och verksamhet ända fram till avvecklingen i november 1944.

De flesta barnen vistades på barnhemmet i väntan på ett mer permanent fosterhem. Några blev kvar till slutet.

Häftet innehåller också en lista över de barn som någon gång vistades på Henriksfält.

K.R.

Årsmötesprotokoll

(Rubrikerna utelämnade.)

Protokoll från årsmöte med Riksförbundet Finska Krigsbarn i Oskarshamns Folkhögskola 8 maj 2004.

1. Ordförande hälsade närvarande medlemmar välkomna och förklarade årsmötet öppnat.
2. Till mötesordförande valdes kommunalråd Peter Wretlund.
3. Till mötessekreterare valdes Rakel Wallman.
4. Till protokolljusterare samt rösträknare valdes Kosti Markkanen och Pirkko Loippo.
5. Konstaterades att kallelsen till årsmötet skett enligt stadgarna.
6. Styrelsens förslag till dagordning för årsmötet godkändes med tillägget att man under punkten Övriga frågor behandlar eventuella ytterligare förslag.
7. Den upprättade närvarolistan godkändes som röstlängd för årsmötet.
8. Verksamhetsberättelsen godkändes och lades till handlingarna efter genomgång av årsmötet.
9. Resultat och balansräkning redovisades för årsmötet.
10. Revisorernas berättelse lästes upp.
11. Årsmötet beslutade enligt revisorernas rekommendation att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för år 2003.
12. Årsmötet beslutade att medlemsavgiften för 2005 skall vara 150 kr för direktanslutna och 100 kr för övriga medlemmar. I priset ingår medlemstidning.
13. Leila Ulvemo omvaldes till förbundsordförande.
14. Representanter och ersättare. Årsmötet valde styrelsen enligt bifogad lista från valberedningen.
15. Till revisor valdes Auvo Klefström, Bromma, och Paavo Honkanen, Stockholm. Till ersättare valdes Sam Halonen-Norlin, Västerås.
16. Till valberedning valdes: Jouko Rajaniemi, samman kallande, Pirkko Loippo, Marjatta Titoff och Eric Netz.
17. Motioner från styrelsen. Årsmötet beslutade att uppdatera stadgarna enligt styrelsens förslag.
18. Årsmötet beslutade att medlemstidningen enligt Motion 1 från Stockholm skall erbjudas i elektronisk variant. Motion 2: Översättning till finska av Antologin. Styrelsens förslag vann i omröstningen.
19. Krigsbarnsföreningen i Mellansverige bjuder till nästa årsmöte 20-22 maj 2005 i Karlskoga Folkhögskola.
20. Övriga frågor. Eric Netz föreslog ett nytt seminarium på Finska ambassaden tillsammans med krigsveteranerna. Förslaget fick positivt mottagande men i tidsbrist kommer det att genomföras senare.
21. Mötets ordförande samt sekreterare tackade för förtroendet och lämnade över till förbundsordföranden Leila Ulvemo som tackade alla deltagare och avslutade årsmötet.

Peter Wretlund
Mötets ordförande

Rakel Wallman
Mötets sekreterare

Pirkko Loippo
Protokolljusterare

Kosti Markkanen
Protokolljusterare

Antologin finns kvar till försäljning

Den antologi som Riksförbundet Finska Krigsbarn sammanställt – med hjälp av Sinikka Ortmark Almgren och hennes förlag SinOA Information – har nu tryckts i en ny upplaga.

Försäljning och distribution sker genom Kai Rosnell, Kølångsvägen 10, 741 42 KNIVSTA, tel 018-380009, eller 070-7575480.

Medlemspris 120 kr plus porto.

En motion på årsmötet ville ha den översatt till finska. Styrelsen anser sig dock inte ha möjligheter att åstadkomma detta. Men frågan är under bevakning.

K.R.

Stadgar för Riksförbundet Finska Krigsbarn

§ 1. **Namn** – Riksförbundet Finska Krigsbarn.

§ 2. **Räkenskapsår** – är lika med kalenderår.

§ 3. **Ändamål** – förbundet skall vara ett ideellt förbund, religiöst och politiskt obundet.

Dess syfte är att utgöra ett stöd för medlemmarna genom att

- möta behovet av förståelse för och samtal kring de ovanliga och svåra erfarenheter som blivit de finska krigsbarnens lott
- medverka till att nya band knyts mellan familjemedlemmar och andra personer som förlorat kontakten med varandra, samt hjälpa dem som vill bedriva släktforskning
- samla och göra en skriftlig sammanställning av medlemmarnas dokumenterade erfarenheter av de skeden i historien som fått genomgripande personliga konsekvenser för de evakuerade barnen och deras familjer
- förnya och förbättra kontakt med den finska kulturen
- organisera samarbete med andra finska krigsbarnsföreningar i de nordiska länderna
- uppmuntra studier i finska språket
- samarbeta med nationella och internationella föreningar med samma inriktning
- aktivt verka för att medlemmarnas erfarenheter delges lagstiftare och integrationsmyndigheter i olika integrationsfrågor.

§ 4. **Medlem** – blir de finska barn som evakuerades från Finland under krigsåren 1939-45, deras anhöriga, fosterföräldrar, värdfamiljer, f.d. funktionärer vid barnflyttningen, forskare, skribenter och andra som godkänts av lokalföreningarna och när det gäller direktanslutna av riksförbundet.

§ 5. **Uteslutning** – medlem som motarbetar förbundets ändamål eller inte erlägger årsavgiften före kalenderårets slut, utesluts ur förbundet.

§ 6. **Årsmöte** – skall årligen hållas före utgången av maj månad. Till årsmötet kallas samtliga medlemmar. Kallelse skall skickas ut fyra (4) veckor före årsmötet och motioner skall vara styrelsen tillhanda senast den 1 mars.

Till extra årsmöte kallas när årsmötet eller styrelsen anser att så erfordras eller när det skriftligen begärs av minst 1/10 av medlemmarna. Kallelse skickas då ut fjorton (14) dagar i förväg.

§ 7. **Styrelsen** – varje lokalförening samt de direktanslutna skall ha en (1) ordinarie ledamot och en (1) personlig ersättare för denne i riksförbundets styrelse.

Varje lokalförening utser vid sitt årsmöte sina representanter till riksförbundets styrelse. De direktanslutna utser sina representanter på det lämpligaste sättet.

Riksförbundet är via sina styrelseledamöter informationsansvarigt gentemot sina lokalföreningar. Ordförande utses av årsmötet.

Kallelse till styrelsesammanträde skall göras skriftligen senast fjorton (14) dagar före sammanträdet.

För att styrelsen skall vara beslutsmässig, erfordras att mer än hälften (>50 %) av ledamöterna är närvarande.

Ersättare har närvarorätt och yttranderätt.

Styrelsen

– utser ett arbetsutskott (AU) på fyra (4) personer, som sköter uppgifterna på uppdrag av styrelsen

– förvaltar och ansvarar för arkiverade dokument.

Protokoll från styrelsesammanträden skall vara ledamöterna tillhanda snarast möjligt.

§ 8. **Valberedning** – årsmötet utser en valberedning bestående av minst tre (3) ordinarie ledamöter och en ersättare. Valberedningen förbereder årsmötets val av ordförande och revisorer.

§ 9. **Ekonomi** – styrelsen skall förvalta förbundets ekonomiska medel på ett betryggande sätt. Lokalföreningen erlägger till Riksförbundet en årlig avgift per medlem som Riksförbundets styrelse föreslår och årsmötet beslutar.

§ 10. **Revision** – för revision av förbundets räkenskaper utser årsmötet två (2) revisorer och en (1) ersättare. Räkenskaperna lämnas till riksförbundets revisorer senast sista februari.

§ 11. **Ändring av stadgar** – stadgarna kan ändras av årsmötet. För en giltig ändring krävs kvalificerad majoritet (2/3 majoritet) av årsmötesdeltagarna eller enkel majoritet vid två på varandra följande årsmöten.

§ 12. **Upplösning** – upplösning av förbundet sker genom beslut av två på varandra följande årsmöten, varav ett måste vara ordinarie.

Kvalificerad majoritet fordras för att beslutet skall vara giltigt.

Förbundets inestående medel överlåtes till ändamål som beslutas av sittande styrelse.

Dessa stadgar är antagna vid årsmöte den 25 april 1997.

§ 6 reviderad vid årsmötet 25 april 1999.

En större revision beslutad av årsmötet i Oskarshamn den 8 maj 2004.

På gång i lokalföreningarna

Gävle-Dala

Hjärtligt välkommen till **Norra gruppens** träffar, lokal NBV, Sveasalen, Sveagatan 14-16, Leksand, tisdag 21 sept, 19 okt, 16 nov, 7 dec, kl 14-16.30. Meddela Marja Hellstenius, tel 0247-34649, eller NBV Tuula Medin, tel 0247-12927.

Gästrikegruppen samlas för första gången i höst den 14 september kl. 13.00 hos Irja Olsson på Arentvägen 5 i Gävle.

Övriga mötesdagar är den 12 oktober, 9 november och 14 december, alltid den andra tisdagen i varje månad. Vill du komma med eller veta mer om träffarna kan du ringa till Irja Olsson 026-16 76 78. Välkommen!

Göteborg

Onsdag 29 sept kl 18, **Flickornas afton**. Förplägnad och underhållning till självkostnadspris. Lokal: Brf Alberts föreningslokal, Ö. Skansgatan 8.

Mellansverige

8 november: **Kura skymning** tillsammans med Föreningen Norden i Karlstad. Årets tema är "Det var en gång..." Läsning ur H.C. Andersens sagor.

Samling vid Stadsbiblioteket kl. 19.00.

Återträff i Hofors

Gävle-Dala lokalförening söker krigsbarn som kom till Hofors i Gävleborgs län den 28 oktober 1944.

Då anlände 222 barn, i åldrarna 2-15 år, till centrala Hofors. Barnen kom huvudsakligen från Kemi, Kemi landskommun och orterna där omkring.

Gävle-Dala föreningen planerar nu en återträff den 30 oktober för att fira 60-årsminnet av ankomsten till Hofors, bl.a. planeras studiebesök på de skolor där barnen placerades i karantän i början av vistelsen.

Är du ett av dessa krigsbarn och är intresserad av mötet så hör av dig till Jouko och Kirsti Rajaniemi, telefon 0290-249 17.

Ostkusten

Krigsbarnsträff

i Västervik i Gertrudsgårdens samlingssal, Fabriksgatan 19, söndagen den 17 oktober klockan 15.

Dr. **Magnus Jägerhorn** ger en historisk bild av krigsåren 1939-45 och berättar om egna krigsupplevelser.

Filmen "Sotalapset" visas från 18.15.

Medlemmar från andra krigsbarnsföreningar är välkomna.

Anmälan senast 1/10 till Pirkko Engström, 0490-30566 eller 070-7476408.

Oskarshamn

Medlemsmöte 16 september 18.00 hos Aino Samuelsson.

Julfest lördagen den 11 december klockan 16.00 också hos Aino. Anmälan till Ull-Britt 0491-18408.

Visby

Medlemsmöten 13 september och 18 oktober klockan 18 i Kafé Björkstugan.

Julfest 22 november klockan 17. Anmälan till Liisa vid varje tillfälle. 0498-36078.

Västervik

Sånggruppen samlas 26 september och 5 december kl 16 hos Frälsningsarmén, kontakta Pirkko Engström.

Skåne

Höstmöte 16 okt Hovdala slott (utför Hässleholm). Samling kl 14. Efter korta förhandlingar blir det middag

RFK-info

Lördag 25 sept 2004: **Danske finneborn** avtäckar sin minnessten i Köpenhamn.

Haparanda-Torneå 24-28 april 2005. **Krigsbarnsstaty** invigs.

Riksmötet 2005 hålls i Karlskoga 20-22 maj.

September 2005: **Krigsbarnsdagar** i Helsingfors.

Augusti 2006: **Krigsbarnsdagar** i Vasa.

Ska du flytta?

Meddela redaktionen!

och trevlig samvaro.

11 december möts vi åter i Scoutstugan i Ystad för vår årliga **julfest**.

Stockholm

Medlemsmöten i regel sista torsdagen i månaden på Kristinehovs Malmgård, Kristinehovsg. 2, Stockholm, kl 18.30. Anmäl i förväg till Hillevi Näsström, tel 08-58017823.

30 sept: **Minnesbilder**. Upplevelser och erfarenheter. Margareta Wersäll svarar för programmet.

28 oktober: **Filmafton**. "Sotalapsi" i repris, på begäran.

25 nov: **Om fosterbarn**. Docent Bo Vinnerljung, Socialstyrelsen, har forskat i ämnet.

Söndag 12 dec: **Julfest** kl 13.30.

Dessutom i samarbete med andra organisationer: Studieförbundet Vuxenskolan: **Finska krigsbarn minns och berättar**, söndag 19 sept kl 16, Bergsunds Strand 43 (nära Hornstull), med **Timo Ekholm**, **Doris Emanuelsen**.

Armémuseum:

Tisd 21 sept kl 18.30: *Att komma till Sverige - barn i asylprocessen*. Migrationsverket.

Tisd 5 okt kl 16-20. Tema "Konflikt-hantering".

Tisd 19 okt kl 18.30: *Krigsbarn i går - flykting i dag*. **Sinikka Ortmark Almgren**.

Tisd 2 nov kl 18.30: *Krigsbarn i Europa*. **Kai Rosnell**.

7 dec kl 18.30: Att komma till Sverige med lapp om halsen. **Annu Liikkanen**.

Film i Höör

Filmen *Framom främsta linjen* kommer att visas torsdagen den 25 oktober kl 1500 i Kulturhuset Anders i Höör.

Vi samlas en stund före filmen för samtal om var filmens handling utspelade sig. Efter filmen pratar vi om den eller annat över en kopp kaffe.

Filmvisningen är speciellt arrangerad för krigsbarn i allmänhet och Skåneföreningens medlemmar i synnerhet.

Detaljer om detta kommer i Terve! och läggs ut på hemsidan <http://terve.rossi.se>

Ater avsändaren

Medlems **NYTT**

Porto
betalt

Avs: RFK
c/o Kai Rosnell
Kölångsvägen 10
741 42 Knivsta

B-POST

Karelskapsmuseet M. Anttila
Box 29
20010 VIKEN

Nya böcker

Produktiva Laila Hietamies har hittat ett krigsbarnsmotiv

Laila Hietamies, född i Viborg 1938, är tillsammans med sin f d man **Heikki Hietamies**, två välkända karelska författare.

Heikki Hietamies har blivit känd för oss krigsbarn genom *Äideistä parhain* (Den bästa av mödrar), som nu är aktuell i Helsingfors genom pjäsen *Meitä on monta* (Vi är många) och som planeras att ingå i programmet för nästa års krigsbarnsmöte i Karlskoga.

Både Laila och Heikki Hietamies har bott stor del av sitt liv i "lindarnas stad" Lappeenranta (Villmanstrand) och hämtat motiv till sina böcker från staden och dess omgivningar.

45 tegelstenar

Laila Hietamies torde vara ännu mer produktiv än sin man. På en internetförteckning kan man finna att hennes produktion omfattar cirka 45 verk, varav de flesta är tegelstensromaner på minst 500 sidor var.

En del litterära finsmakare anser att hennes litterära produktion har karaktären av kiosklitteratur, men likväl har hon fått en mängd prestigefyllda priser och 2002 professors titel.

Karelsk dialekt

Hon är väl bevandrad i den finska, karelska och ryska 1900-talshistorien och -kulturen och hon beskriver enskilda individers roll i det historiska skeendet.

Böckerna har ofta ingen enskild huvudperson utan beskriver flera parallella levnadsöden, där kärleken intar en viktig plats.

I Laila Hietamies senaste bok *Siellä jossain* (Där någonstans) är en av

Laila Hietamies, specialist på Karelen.

huvudpersonerna den 34-årige tapperhetsmedaljören, karelen och dragonen Tauno Tukeva från Antrea.

Som äkta karelare talar han med karelsk dialekt och är en passionerad hästkarl, en egenskap som värderades högt i min barndoms Karelen.

Han är också änkeman med ansvar

för tre barn. Två har skickats till Danmark som krigsbarn, det tredje har blivit omhändertaget av goda vänner under tiden Tukeva kämpar i fortsättningskriget.

Tukeva har svårt att ta sitt föräldraansvar under de rådande omständigheterna. Den danska fostermamman försöker utnyttja situationen och vill genomdriva en adoption av de båda syskonen.

Thriller

Tukeva har dock inflytelserika vänner som kommer till hans hjälp. Två språkkunniga kvinnliga vänner, varav den ena är lagerfaren, åtar sig att resa till Danmark för att hämta hem barnen. Hemtagningen artar sig till en thriller.

Beklagligt nog har mig veterligt ingen av makarna Hietamies böcker översatts till svenska.

Pentti Käppi

Heikki Hietamies: *Äideistä parhain*, 1992.

Laila Hietamies: *Siellä jossain*, Keuruu 2003, ISBN 951-1-18803-8.

Filminspelningen börjar snart

Nu i september börjar inspelningen av filmen *Äideistä parhain*, byggd på **Heikki Hietamies** roman.

Regissören **Klaus Härö** deltog i en krigsbarnsträff i Knislinge förra sommaren medan han rekognoscerade inspelningsplatser.

Tioårige **Topi Majaniemi** spelar huvudrollen, pojken Eero som kommer till Sverige som krigsbarn. Foster-

föräldrarna spelas av **Maria Lundqvist** och **Michael Nyqvist**, kända namn i den svenska filmvärlden.

– Vi kommer att koncentrera oss på känslorna, på den oerhörda situation som ett barn hamnar i när de egna föräldrarna skickar iväg sitt barn, säger Härö till Hufvudstadsbladet.

Fokus i filmen ligger på försoning och förlåtelse.

K.R.